

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De Landelijke Bestuurskunde Dag 1993

Mollet, I.

Citation

Mollet, I. (1993). De Landelijke Bestuurskunde Dag 1993. *Bestuurskundige Berichten*, 8(2), 16-17.

Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233675>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233675>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

De Landelijke Bestuurskunde Dag 1993

De verschillende lokale bestuurskundige studieverenigingen in Nederland zijn verenigd in het Landelijke Overlegorgaan Bestuurskundeverenigingen (L.O.B.). Ieder jaar wordt aan één der leden van het L.O.B. de eer toebedeeld de Landelijke Bestuurskunde Dag (L.B.D.) te organiseren. Dit jaar was de B.I.L. de uitverkorene.

Ilse Mollet

De zevende L.B.D., die op 19 maart plaatsvond, droeg de naam „In Staat van Ontbinding” met zich mee, en ging over het vermeende machtsverlies van de rijksoverheid. Al jaren is er een discussie gaande over de veranderende verhoudingen tussen verschillende overheden en maatschappelijke organisaties. Onderwerpen als regiovorming, departementale herindeling, het democratisch vacuüm en de machtsfactor Brussel zijn al jaren actueel.

Het ochtendprogramma bestond uit een aantal lezingen gevolgd door een korte kritiek in de vorm van een co-referaat. Dr. M.A.P. Bovens, docent aan de vakgroep Bestuurskunde Rijksuniversiteit Leiden, opende de dag met een algemene inleiding op het thema. De dagvoorzitter was drs. A. Grewel, lid van de gemeenteraad voor de PvdA. De sprekers en co-referenten waren: drs. M. Sint, directeur Directie Interbestuurlijke Betrekkingen en Informatievoorziening bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken; prof.dr. W. Derksen, verbonden

aan de vakgroep Bestuurskunde Rijksuniversiteit Leiden (R.U.L.); drs. C.F. Wittebrood, lid van het Kabinet Van den Broek en lid van de Commissie van de E.G.; G. Schutte, fractievoorzitter GPV in de Tweede Kamer; prof.dr. G. Zalm, directeur van het Centraal Planbureau; dr. J. de Vries, docent aan de vakgroep Bestuurskunde R.U.L..

Inleiding dr. M.A.P. Bovens

Volgens Bovens lijkt de overheid aan alle kanten aan macht te verliezen. Ten eerste verliest het Rijk terrein aan supra-nationale instellingen, in het bijzonder aan instellingen van de E.G.. Ten tweede stoot de overheid zelf een aantal taken af (privatisering). Ten derde lijkt de overheid ook aan de onderkant te worden gepasseerd (regionalisering). Bovens wijst er echter op dat dit een eenzijdig beeld is. Op sommige beleidsterreinen, zoals gezondheidszorg, Sociale Zaken en Volkshuisvesting, zijn de huidige ontwikkelingen van decentralisatie en privatisering onderdelen van een cyclus. Het is dan ook zeer waarschijnlijk dat de ontwikkelingen over enkele jaren de andere kant zullen opdraaien. Verder wordt de overheid op tal van terreinen opnieuw beproefd en blijft haar rol groot.

Drs. M. Sint

Zij begon de reeks lezingen met als onderwerp de veranderende relaties tussen het Rijk en de decentrale overheden, regiovorming en binnenlandse reorganisaties. Al jaren staan de taken van de overheid ter discussie. Maar als men het heeft over het vermeende

machtsverlies van de rijksoverheid, moet men volgens Sint eerst kijken naar wat heeft geleid tot die machtsconcentratie bij de overheid. Ontwikkelingen in de wetenschap en de technologie en de opkomst van de handel rationaliseerden het denken van de mens. Ditrationele denken heeft langs twee lijnen vorm gekregen: de ontwikkelingen in de samenleving enerzijds, en de organisatie van de overheid anderzijds. De vorm van de staat wordt beïnvloed door maatschappelijke en technologische ontwikkelingen en is geen samenzwering van de mensen in Den Haag.

De maatschappelijke ontwikkelingen hebben het functioneel-hiërarchische model van de overheid achterhaald. Dit model is in staat van ontbinding. Er vindt een omslag plaats van functioneel-hiërarchische sturing naar sturing op hoofdlijnen. Sociale vernieuwing is geen top-down proces, maar moet gelijkmatig en consistent gebeuren.

Sint eindigt met de stelling: „De oude vormen van de staat zijn in ontbinding, dat men daarmee macht zou verliezen is slechts schijn, want de oude vormen zijn achterhaald en bieden niet meer dan schijnmacht”.

Sociale vernieuwing is geen top-down proces, maar moet gelijkmatig gebeuren

Co-referent prof.dr. W. Derksen
Hij kon echter alleen wat ad-hoc commentaar leveren aangezien Sint nogal afweek van de vantevoren verstrekte tekst. Volgens Derksen drijft Den Haag inderdaad op de golven van de maatschappelijke ontwikkelingen, maar dan wel als een stuurloos schip. Derksen is van mening dat de rijksoverheid aan machtsverlies lijdt.

Drs. C.F. Wittebrood

Wittebrood gaf een lezing over de machtsverhoudingen tussen de E.G. en de rijksoverheid. Het verdrag van Maastricht streeft behalve een Economische Unie ook een Europese Politieke Unie na. Deze doelstellingen worden in een communautaire structuur nagestreefd, waarin sprake is van wederzijdse afhankelijkheid en interactie tussen de verschillende bestuursorganen op de verschillende niveaus. Wittebrood geeft aan dat de communautaire besluitvorming institutionele, structurele, substantiële (nieuwe prioriteiten) en operationele gevolgen heeft voor de beleidsontwikkelingen en -uitvoering van de nationale overheid.

De communautaire integratie heeft een paradoxale ontwikkeling tot gevolg, centralisatie naar Brussel enerzijds en decentralisatie naar lagere overheden anderzijds. In hoeverre de nationale overheid kind van de rekening wordt van deze paradox hangt vooral af van de mate waarin de nationale structuur zelf gecentraliseerd is.

Met de Europese eenwording worden niet de grenzen opgeheven, maar de grensbelemmeringen. Wittebrood beweert dat de Europese Unie gebaseerd zal blijven op lidstaten met nationale overheden, nationale administratie en nationale tradities en culturen.

Co-referent G. Schutte

Schutte wijst er op dat er geen Europese burger bestaat, en dat elk land zoveel mogelijk uit de Europese Unie probeert te halen. Bovendien dienen de ministers verantwoording af te leggen aan hun nationale volksvertegenwoordiging. Volgens Schutte verliest de centrale overheid met of zonder Maastricht macht, maar dit kan alleen met medewerking van diezelfde centrale overheid en het parlement. Het

parlement verliest geen macht, maar haar rol verandert.

Prof. drs. G. Zalm

Na de koffiepauze sprak Zalm over de toe- en afnemende autonomie van het maatschappelijk middenveld en het bedrijfsleven. Als omschrijving van de overlegeconomie geeft Zalm een arrangement waarin organisaties van werknemers en werkgevers gezamenlijk met de overheid sturing geven aan het sociaal-economisch beleid. Twee onderdelen van dit bestuursmodel zijn van belang: advisering over sociaal-economisch beleid en afstemming op centraal niveau van belangrijke arbeidsvoorwaarden. Daarnaast heeft de overlegeconomie geleid tot een decentrale uitvoering van sociale voorzieningen. De huidige situatie is echter onbevredigend voor iedereen. Zalm noemt twee strategieën om het slechte functioneren van de arbeidsmarkt en het grote beroep op uitkeringsregelingen aan te pakken.

De eerste strategie, beschreven in het European Renaissance scenario, tracht de huidige verzorgingsstaat in hoofdlijnen overeind te houden en legt het accent op bestuurlijke hervormingen, afspraken, discipline, verplichtingen en controle, met een beperkte versterking van financiële prikkels. Kernelement is de revitalisering van de overlegeconomie.

De tweede strategie, die is uitgewerkt in het Balanced Growth scenario, gaat ervan uit dat de sociale consensus en discipline, die een effectieve overlegeconomie vereist, niet meer kan terugkeren en dat de bestuurlijke vermogens van de overheid beperkt zijn. Deze strategie stelt een drastische vereenvoudiging en versobering van de huidige verzorgingsstaat voor, waarbij individualisering, ontbureaucratisering en objectivering leidraad zijn. Het SER advies „Convergentie en overlegeconomie” kiest uitdrukkelijk voor een revitalisering van de overlegeconomie.

Co-referent dr. J. de Vries

Volgens De Vries was 1980 het Gouden Tijdperk van het maatschappelijk middenveld, gestimuleerd door de overheid zelf. Echter langzamerhand neemt de overheid afscheid van beleidssectoren en belangengroepen en

Den Haag drijft op de golven van maatschappelijke ontwikkeling als een stuurloos schip

is er sprake van afkaveling van het maatschappelijk middenveld. Volgens De Vries zal het maatschappelijk middenveld langzaam oplossen en krijgt Brussel steeds meer invloed.

Het middagprogramma

Na een voortreffelijke lunch waren er verschillende denktanks met de onderwerpen: departementale herindeling, democratisch vacuüm, bestuurslagen en Nederlandse macht in Brussel.

Men had ook de keus om aan het open podium deel te nemen, waarin een zestal deelnemers elk hun eigen stelling verdedigden tegenover een deskundig forum en tegenover het publiek in de zaal. Het forum bestond uit prof. dr. Th.A.J. Toonen, prof. drs. G. Zalm, F.G. Kordes onder leiding van drs. A. Grewel.

Na de uitreiking van de scriptieprijs door prof.dr. J.W. van der Dussen, bestuurslid van de Vereniging voor Bestuurskunde, en de slotlezing door prof.mr. H.R. van Gunsteren over de toekomst van de rijksoverheid en de conclusies van de denktanks, werd de dag afgesloten met een borrel.

Al met al was het een zeer succesvolle en leerzame dag.

